

BÆRUM
KOMMUNE

Rutiner for
**SPELIFIKKE LESE- OG
SKRIVEVANSKER/DYSLEKSI**

FORORD

Dette dokumentet angir retningslinjene for hvordan bærumsskolen skal sikre at elever med spesifikke lese- og skrivevansker blir identifisert og får tilrettelagt opplæring. Tidlig innsats er avgjørende for å fange opp elever som kan utvikle lese- og skrivevansker. Med bakgrunn i dette, er det utviklet to flytskjemaer som viser

- saksgangen i arbeidet ved mistanke om lese- og skrivevansker
- saksgangen i arbeidet når eleven har fått stadfestet spesifikke lese- og skrivevansker

Alle skoler har lærere med kompetanse i å kartlegge elevers lese- og skriveferdigheter og tilrettelegge opplæringen basert på disse.

Bærum, november 2019

Siv Herikstad
Kommunalsjef for Oppvekst skole

INNHOOLD

Flytskjema ved mistanke om lese- og skrivevansker	Side 4
Flytskjema når eleven har fått stadfestet lese- og skrivevansker	Side 5
Samtaleguide ved foreldresamtale	Side 6
Rettigheter knyttet til dysleksi	Side 7
Bærumsstandard for digitale hjelpemidler	Side 8

Elever med spesifikke lese- og skrivevansker har rett til utvidet tid på prøver og eksamener, og foreldre kan søke om fritak fra karakter i norsk sidemål.

FLYTSKJEMA VED BEKYMRING FOR LESE- OG SKRIVEVANSKER (1. – 10. trinn)

FOR ALLE ELEVER:

- Inkluderende læringsmiljø, systematisk og forskningsbasert tilpasset opplæring
- Jevnlig kartlegging, observasjon, analyse og drøfting av elevenes leseferdighet og lesekompetanse (Leselos og kartleggingsprøver)

Ansvarlig: **Kontaktlærer og faglærer**

Bekymring

- Dynamisk kartlegging for å hente inn ytterligere informasjon om elevens leseutvikling og lesekompetanse (f. eks. running record)
- Drøfting på trinnteam, med ledelse, spes.ped.team
- Elev og foresatte skal være med i drøfting og vurdering av tiltak. Bruk samtaleguide ved foreldresamtale. Sjekk syn og hørsel.

Ansvarlig: **Kontaktlærer og spes.ped.lærer**

Tiltak (målrettet, systematisk, intensivt)

Vurdering av tiltak og elevens progresjon

Ikke tilfredsstillende progresjon

- Analyse og drøfting av tiltak
- Vurdere behov for ytterligere kartlegging (f. eks Språk 6-16 ved mistanke om evt. underliggende språkvansker)
- Vurdere behov for Logos-kartlegging

Ansvar: **Kontaktlærer og spes.ped.lærer**

Tiltak (målrettet, systematisk, intensivt)

Vurdering av tiltak og elevens progresjon

Ikke tilfredsstillende progresjon

Analyse, drøfting og justering av tiltak
Ansvar: **Kontaktlærer og spes.ped.lærer**

Tiltak (målrettet, systematisk, intensivt)

Vurdering av tiltak og elevens progresjon

Ikke tilfredsstillende progresjon

- Drøfting med foreldre, spes.ped.team
- Skolen kartlegger eleven med Logos
- Konsultasjon med PP-tjenesten

• Eleven henvises til PP-tjenesten for utredning
Ansvar: **Kontaktlærer, spes.ped.lærer, PP-rådgiver**

TILFREDSSTILLEND
PROGRESJON

TILFREDSSTILLEND
PROGRESJON

TILFREDSSTILLEND
PROGRESJON

TILFREDSSTILLEND
PROGRESJON

Prosessten skal dokumenteres

FLYTSKJEMA NÅR ELEVEN HAR FÅTT STADFESTET SPESIFIKKE LESE- OG SKRIVEVANSKER/DYSLEKSI (4. – 10. trinn)

- Samtale med eleven og foresatte om rettigheter og muligheter for tilrettelegging (retteprogram, lydbøker, tilrettelegging/utvidet tid på prøver, fritak for vurdering med karakter i sidemål, arbeidsmengde, lekser, etc.)
Ansvar: Kontaktlærere i samarbeid med spes.ped.lærere

- Alle involverte lærere informeres og vurderer behov for tilrettelegging
Ansvar: Kontaktlærere i samarbeid med spes.ped.lærere

- Skolen vurderer om eleven skal få tildelt nye apper på nettbrettet
- Skolen definerer en ansvarsperson for opplæring (f. eks avdelingsleder, spes.ped.lærer etc.)

- Elever, foreldre og aktuelle lærere får opplæring i relevante apper.
- Eleven får systematisk opplæring i lese-, skrive- og læringsstrategier.
Ansvar: Kontaktlærere i samarbeid med spes.ped.lærere

- Vurdering og evt. justering av tiltak og fremgang på utviklingssamtalen hver høst og vår
Ansvar: Kontaktlærere i samarbeid med spes.ped.lærere

SAMTALEGUIDE VED FORELDRESAMTALE

- Er det lese- og skrivevansker/dysleksi i nær familie?
- Hadde eleven utfordringer med å lære seg navn på barn og ansatte i barnehagen?
- Har eller hadde eleven utfordringer med å lære seg rim og regler?
- Har eller hadde eleven vansker med å lytte ut første, midtre og siste lyd i talte ord?
- Var det eller er det vanskelig for eleven å lære seg bokstaver/ vansker med å huske hvilke språklyder som hører til hvilke bokstavtegn?
- Driver/drev eleven med vedvarende bokstavering og lydering?
- Skriver eleven lydrett?
- Blander eleven bokstaver som ligner hverandre i form (f.eks. b-p-d, m-n, u- v, i-j og f-t)?
- Er det utfordrende for eleven å følge linjene i teksten?
- Har eleven vansker med å lese nonsensord (f.eks. gåtuk)?
- Har eleven vansker med å dele opp ord i stavelser (f.eks. kjø-le-skap, te-le-fon)?
- Har eleven vansker med å lese ord med mange konsonanter (f.eks. sprute, plastre) eller ord med diftonger (f.eks. sau, skøyter)?
- Hvordan leser og skriver eleven ord med dobbelt konsonant og stumme lyder (f.eks. hjul, strand)?
- Har eleven vansker med å kjenne igjen og skrive høyfrekvente ord (f.eks. jeg, ikke, også)?
- Snur eleven om på rekkefølgen på bokstaver og lyder f. eks. FRA- FAR?
- Har eleven mange lesefeil (f.eks. leser unøyaktig, kutter eller legger til endelser, eller gjetter?)
- Leser eleven langsomt, stakkato?
- Forstår eleven stort sett det han/hun leser?
- Har eleven hatt vedvarende rettskrivingsvansker?
- Har eleven utfordringer med hoderegning og automatiseringsoppgaver (f.eks. å lære gangetabellen utenat)?
- Har eleven utfordringer med å lære seg klokka (analog) eller ukedager/måneder/ viktige datoer?
- Er fremmedspråk utfordrende for eleven?

Etter at spørsmålene over er drøftet med foresatte bør barnet ta en grundig syns- og hørselsundersøkelse, hvor også samsynet til barnet blir undersøkt.

RETTIGHETER KNYTTET TIL LESE- OG SKRIVEVANSKER

Alle elever i bærumsskolen har hvert sitt nettbrett, og får slik sett oppfylt rettigheten til å få et datahjelpemiddel for å kompensere for vanskene sine, og som praktisk hjelpemiddel ved lesing og skriving. For mange elever med lese- og skrivevansker er det fruktbart å markere tekst som kan leses opp, samt at læreren leser inn både tekster og tilbakemeldinger.

Det finnes mange gode læremidler og verktøy for elever med lese- og skrivevansker. Det er skolens ansvar å sørge for at elevene har det han/hun trenger tilgjengelig, og at eleven får opplæring i bruken av disse. Alle elever i bærumsskolen kan installere Intowords, Skoleskrift 2 og Lydhør på sine nettbrett.

[Se veiledning for bruk av Intowords.](#)

Digitale lærebøker kan være et godt hjelpemiddel for elever med lese- og skrivevansker. I bærumss-

skolens appstore, Catalog, er det flere apper som tilgjengeliggjør digitale bøker, slik som Brettboka og Unibok. Norske lærebøker som er innlest med lyd kan bestilles fra [Statped](#).

Alle som har vansker med å lese trykt tekst og vanlige bøker på grunn av funksjonsnedsettelse eller sykdom, kan melde seg inn i Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB). NLB har utgitt en rekke skjønnlitterære lydbøker. Elevene kan laste ned bøkene, strøømme, eller lytte til bøkene i appen Lydhør. Elever på 1. – 4. trinn finner Skoleskrift 2 i Catalog. Elever fra 5.- 10. trinn kan få appen ved at avdelingsleder bestiller tilgang til All apps hos IT-brukerstøtte.

Elever med spesifikke lese- og skrivevansker har rett til utvidet tid på prøver og eksamener, og foreldre kan søke om fritak fra karakter i norsk sidemål.

ANDRE RETTIGHETER

Elever som har spesifikke lese- og skrivevansker/ dysleksi kan søke NAV om tilgang til Lingdys for iPad. Appen Lingdys er tilgjengelig i Catalog med Feide-pålogging. Her finner du [informasjon med veiledninger](#) om bruk.

Nye elevbrukere må søke NAV og få en aktiveringsnøkkel, og kan deretter logge på med Feide. Har eleven tidligere hatt en Lingdyskonto, må denne kontoen kobles mot Feide. Se denne [videoen](#) for instruksjon.

Hvis eleven skal ha med seg sine data etter endt grunnskole, eller ved flytting til en annen kommune, må eleven koble kontoen sin til en privat e-postadresse.

STØNAD FRA NAV HJELPEMIDDELSENTRALEN

Elever med spesifikke lese- og skrivevansker kan også søke NAV om å få stønad til hjelpemidler. Det finnes utfyllende informasjon om dette på [NAV sine nettsider](#).

DATAHJELPEMIDLER OG PROGRAMVARE

Elever kan også søke om spesialtilpasning av datautstyr, og om programvare, enten som pedagogisk tiltak for å kompensere for vanskene, eller som praktisk hjelpemiddel.

Det kan være aktuelt å søke om disse hjelpemidlene:

Programpakker
med stavekontroll
og talesyntese

GRUNNPAKKER:

Lingdys med retteprogram på norsk og engelsk (+ evt. tillegg: tysk, fransk, spansk.)

eller

CD-ord med retteprogram på norsk og engelsk (+ evt. tillegg: tysk, fransk, spansk)

eller

Textpilot med retteprogram på norsk og engelsk (+ evt. tillegg: tysk, fransk, spansk).

Alle hjelpemidlene eleven mottar er personlige, og kan ikke benyttes av andre elever uten godkjenning av foresatte.